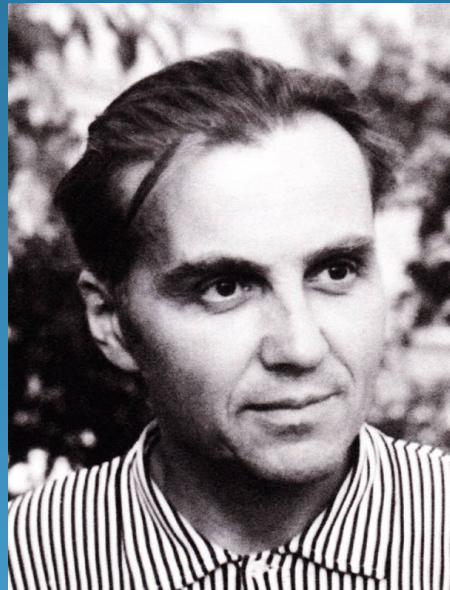

“Джерело невмирущої криниці” – A response from Australia

Presentation by
Alan Cockerill
Research Affiliate, Monash University, Australia

The article “Джерело невмирущої криниці”

The article “Джерело невмирущої криниці” shows that Sukhomlinsky had a deeply poetic relationship with the natural environment. His love of the Ukrainian language was inseparable from his love for the environment in which he grew up. He also identified with the culture and history of the Ukrainian people, and with their aspiration to maintain their national identity and culture.

It is clear from the letters that Sukhomlinsky received in response to his article that many people in Ukraine were concerned to preserve their language and pass it on to their children, in an environment of increasing Russification.

Sukhomlynsky's work was read outside Ukraine

The purpose of this short presentation is to show that Sukhomlynsky's article was also of interest to Ukrainians in the diaspora, who were working hard to pass on their language to their children.

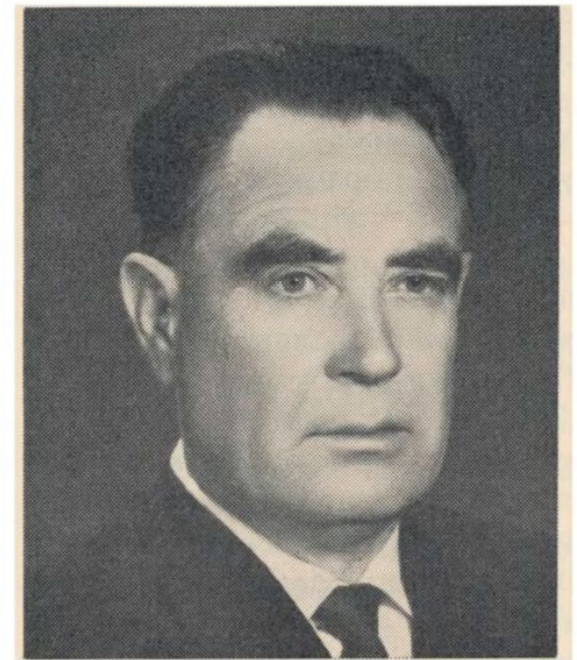
In the Central State Archives of Supreme Bodies of Power and Government of Ukraine (Collection No. 5097) there is a letter that Sukhomlynsky received from Australia (folder .1116 - letters from Australia and Bulgaria). The letter is signed “И. Чорний”, but this was apparently not his real name. The clue to his real identity is the address on the envelope. Monash University Emeritus Professor [Marko Pavlyshyn](#), has identified the author of the letter as Иван Брозницький, a significant activist in the Ukrainian education system in Australia.

Identity of author of letter from Australia

Ivan Broznytsky was the head of the Ukrainian Education Council of Australia from 1963 to 1965 and played a key role in opening Ukrainian language schools in Australia and in teaching in them. He wrote a long article on Ukrainian schooling in Australia in the 1966 publication *Ukrainians in Australia* (Українці в Австралії: матеріали до історії поселення українців в Австралії).

In his youth studied at the Kamianets-Podilsky Institute of National Education and graduated from the All-Ukrainian Correspondence Institute of National Education. He taught in the Luhansk region. In 1930 he was arrested and sentenced to 7 years in the Gulag. He spent some time as a German prisoner of war, and from 1945 to 1952 he served in the French Foreign Legion. He settled in Australia in 1952 and was an active member of Ukrainian community organisations.

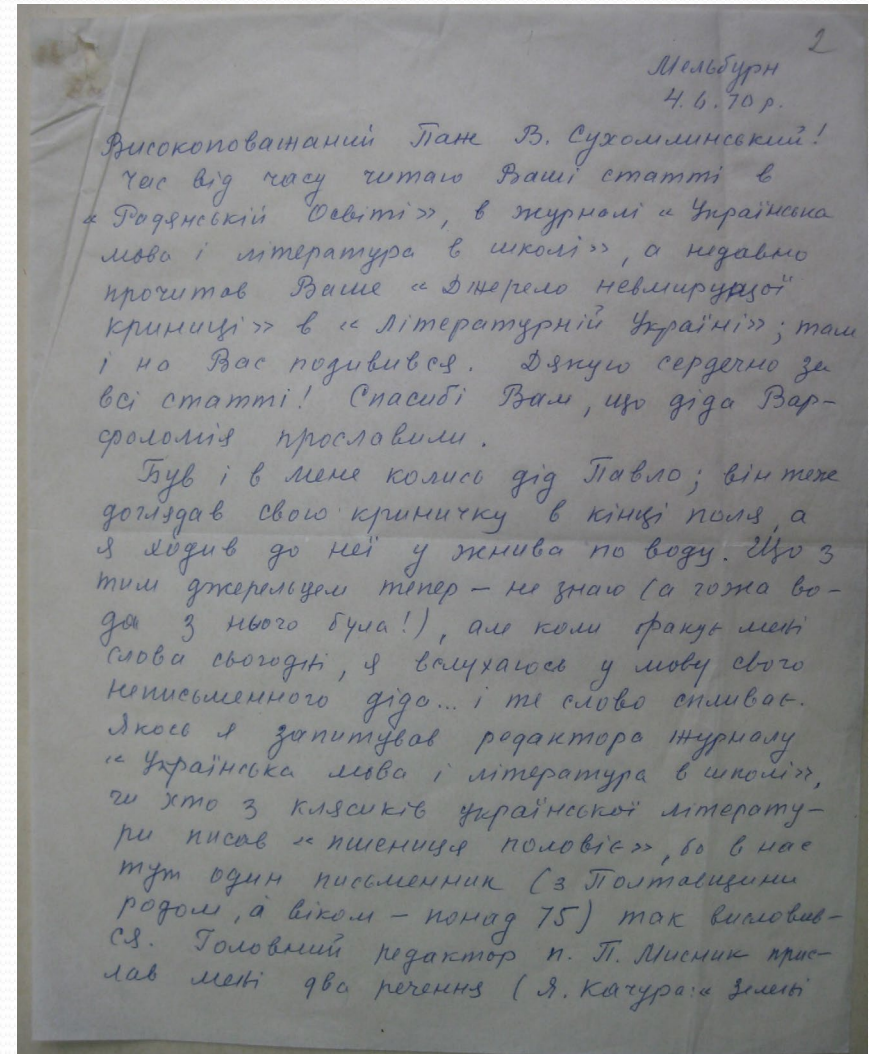

І. Брозницький

The content of the letter

The letter was sent from Melbourne on 4 June 1970 in response to the article “Джерело невмирущої криниці”. Broznyiysky writes that he is a regular reader of Sukhomlynsky’s articles and thanks him for his most recent one. He writes about his own experience as a child in Ukraine and of the grandfather who was his mentor. He then enters into a discussion of the meaning of a particular word (‘половіє’ in the expression ‘пшениця половиє’).

Мельбурн 2
4.6.70 р.

Високоповажаний Пане В. Сухомлинський!
Час від часу читаю Ваші статті в
«Роденській Світлі», в журналі «Українська
мова і література в школі», а недавно
прочитав Ваше «Джерело невмирущої
криниці» в «Літературній Україні»; там
і на Вас подивився. Дякую сердечно за
всі статті! Спасибі Вам, що діда Вар-
фоломія прословили.

Був і в мене колис дід Павло; він теж
додавав свою криничку в кінці поля, а
я ходив до неї у жнива по воду. Що з
тим джерелцем тепер – не знаю (а може во-
да з нього була!), але коли фраза менті
мова сьогодні, я вслухаюся у мову свого
письменного діда... і те слово спливає.
Якося я запитував редактора журналу
«Українська мова і література в школі»,
чи хто з класиків української літерату-
ри писав «пшениця половиє», бо в нас
тут один письменник (з Полтавщини
родом, а віком – понад 75) так вимов-
ляв. Головний редактор п. П. Мисник при-
слав мені два рецепти (з Катрана: змелі

Sukhomlynsky's article was read in Australia

Broznytsky goes on to discuss the name of Shevchenko's home village, suggesting that it should be spelt as Shevchenko spelt it, "Керелівка", and not as it was then spelt, "Кирилівка". He suggests that if Sukhomlynsky makes a case for Shevchenko's spelling, others will listen. The whole letter suggests a level of interest in Sukhomlynsky's work and respect for him.

(The full text of the letter is available in an appendix to this presentation.)

3
...зливалися з половитичими хвиллями обряд-
ної низенської пишениці»; Т. Усенко: «Знайомі
доді половитіє і весни, як і по весні»),
а з все того не можу в собі поводити, бо
зринає з-понад п'ятдесят, як з дядьки сто-
ли за сном (втрече ледь колчав), а він
показував мені на «горішні гонч»: «Бачиш,
жито половитіє». І навіть Дале мене
не переконує, що половіє — це жовтіє. Ні-
це рішій відтінок-колір, він від дядькового
так донечий, як і Миколи Вінграновського
«І серце мов-рамо споловило». Так глибоко
від закарбував! Завершуйте ж пам'ятник Відою.
Аж хотів би просити Вашу думку про
топонім Керелівка — батьківщину Т.Т.Шевченка.
У Т.Шевченка Керелівка скрізь, а почує
тепер зведено до Кирила. Ти не міг би
дає сином Поета зберегти так, як Поет
писав — Керелівка. Т.Т.Шевченко загинув
на такий правописний відступ.
Най буде на всю Україну одна Шевченко-
во Керелівка, а всі інші — Кирилівки.
Шкода, що ці вми Поетів — Красиченки чим
зрішив. Скажи своє слово — Воле послухайте.
А коли випустить в світ цю своє, нагадайте
«книга поетів», щоб і наш приїхав до Австралії
З глибокою повагою Т. Горний.

Conclusion

Ivan Broznystsky worked for many years organising Ukrainian language schools in Australia and teaching in them. The letter from Broznytsky to Sukhomlynsky shows that Sukhomlynsky's efforts to preserve the Ukrainian language were of interest not only to Ukrainians living in Ukraine, but also to Ukrainians living in the diaspora, who were making significant efforts to preserve the Ukrainian language in their own communities.

Appendix 1: The text of Broznyi's letter

2

Мельбурн
4.6.70 р.

Високоповажаний Пане В. Сухомлинський! Час від часу читаю Ваші статті в «Радянській Освіті», в журналі «Українська мова і література в школі», а недавно прочитав Ваше «Джерело невмирущої криниці» в «Літературній Україні»; там і на Вас подивився. Дякую сердечно за всі статті! Спасибі Вам, що діда Варфоломія прославили.

Був і в мене колись дід Павло; він теж доглядав свою криничку в кінці поля, я ходив до неї у жнива по воду. Що з тим джерельцем тепер – не знаю (а гожа вода з нього була!), але коли бракує мені слова сьогодні, я вслухаюсь у мову свого неписьменного діда ... і те слово спливає.

Якось я запитував редактора журналу «Українська мова і література в школі», чи хто з класиків української літератури писав «пшениця половіє», бо в нас тут один письменник (з Полтавщини родом, а віком – понад 75) так висловився. Головний редактор п. П. Мисник прислав мені два речення ...

Appendix 1: The text of Broznyi's letter

... (Я. Качура: «Зелені береги зливалися з половіючими хвилями обрідної низенької пшениці»; П. Усенко: «Знайомі далі половіють и восени, як і по весні»), а я все того не можу в собі погодити, бо зринає з-понад п'ятдесяти, як з дідом стояли з селом (вітрець ледь колихав), а він показував мені на «горішні гони»; «Бачиш, жита половіють». І навіть Даль мене не переконує, що половіє – це жовтіє. Ні – це інший відтінок-колір, він від дідового так далекий, як і Миколи Вінграновського «І серце моє рано споловіло». Так глибоко дід закарбував! Довершуйте ж пам'ятник Дідом.

Дуже хотів би прочитати Вашу думку про топонім Керелівка – батьківщину Т. Г. Шевченка. У Т. Шевченка Керелівка скрізь, а чомусь тепер зведена до Кирила. Чи не слід би за селом Поета зберегти так, як Поет писав – Керелівка. Т. Шевченко заслуговує на такий правописний відступ. Хай буде на всю Україну одна Шевченкова Керелівка, а всі інші – Кирилівки. Шкода, що й внук Поетів – Красицький цим згрішив. Скажіть своє слово – Вас послухають. А коли випустите в світ щось своє, нагадайте «книге поштою», щоб і нам прислали до Австралії.

З глибокою пошаною, І. Чорний.

Appendix 2: Иван Брозницький (1909 – 1991)

БРОЗНИЦЬКИЙ Іван (Iwan Broznytskyj), педагог, гром. діяч; н. 6.9.1909 в с.Рудка Смотрицького пов. Подільської губ., п. у жовтні 1991 в Мельборні. Вчився в Кам'янець Подільському Інституті Нар. Освіти, закінчив Всеукр. заочний Інститут Нар. Освіти. Вчителював на Луганщині. 1930 був арештований і засуджений на 7 рр. Гулагу; перебував у таборах Явас та на Біломорсько-Балтійському каналі. По звільненню жив за межами України, 1942 попав у нім. полон на Півн. Кавказі. З 1944 перебував у Німеччині; в 1945-52 служив у франц. Чужоземному Легіоні в Африці, Індокитаї та Німеччині. 1952 виїхав до Австралії, брав активну участь в діяльності гром. організацій, особливо УГВ, навчав у суботніх укр. школах. Керівник Школи ім. Т. Шевченка при Святопокровській кафедрі УПЦА в Ессендоні (Мельборн), учитель на курсах українознавства в Саншайні (1970-80). Чл. Укр. Центр. Шкільної Ради і її гол. (1965-68); чл. управи СУОА (1964-70). Редагував Бюлетень Укр. Центр. Шкільної Ради та місячник "Дитяче Слово" (1964-65); довголітній співроб. "Вільної Думки", автор низки статей на гром. і осв. теми.

[УГВ = Українська Громада Вікторії; УПЦА = Українська Православна Церква Австралії; СУОА = Союз Українських Організацій Австралії]

Appendix 3: Marko Pavlyshyn about Broznyiysky

Marko Pavlyshyn, has provided the following information:

“I. Chornyi, judging by the return address on the envelope, is Ivan Broznyiyskyj, a significant activist in the Ukrainian education system in Australia. He was, for example, the author of the article on Ukrainian schooling in Australia in Ukrainians in Australia (1966), which you can see online at <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/6342-ukrayintsi-v-avstraliyi-materiyali-do-istoriyi-poselennya-ukrayintsiv-v-avstraliyi/>, pp. 697 ff. You can also find a lot about him by searching for his surname in Ukrainian - Брозницький - in this source and also in Volume 2 of Ukrainians in Australia, <https://diasporiana.org.ua/ukrainica/14649-ukrayintsi-v-avstraliyi-t-2/>. He headed the Ukrainian Education Council of Australia in 1963-1965. There's an entry for him in the Encyclopedia of Ukrainian Diaspora, Vol. 4: <https://diasporiana.org.ua/slovniki-dovidniki/encyklopediya-ukrayinskoyi-diyaspori-tom-4-avstraliya-aziya-afryka/>.